

Noora Hemminki

Tutkimuslupien maksullisuus 1.6.2020 alkaen – mitkä ovat vaikutukset tutkimukseen?

Kevään aikana käytiin keskusteluja ja kuultiin huhuja siitä, että Museovirasto alkaisi kesällä periä maksua tutkimusluvista. Siitä, keitä maksu tulisi koskemaan, oli myös vallalla useammanlaisia käsityksiä, kuten että se koskisi vain kaupallisia toimijoita. *Muinaistutkija* kysyi asiaa Museovirastosta, jotta saataisiin keskustella huhupuheiden sijaan faktoista. Lyhyesti olennainen tiivistäen voidaan todeta, että maksullisuus ei koske Museoviraston arkeologisiin kokoelmiin kuuluviin esineisiin kohdistuvia tutkimuksia, ja muutoin maksu menee hankekohtaisesti kaikilta, niin arkeologiayrityksiltä kuin yksittäisiltä tutkijoiltakin, jotka tarvitsevat Muinaismuistolain 10 §:n mukaisen tutkimusluvan.

Mitä seurauksia tutkimuslupien maksullisuudesta voi olla arkeologiselle tutkimukselle? Tällä hetkellä voimme lähinnä arvailla, oikeita vaikutuksia alaan voidaan arvioida vasta pitemmän ajan kuluttua. Ensimmäinen ajatus lienee usealla, että pienen budjetin hankkeita voi jäädä toteuttamatta ja kohteita tutkimatta, jos tutkimuksen tekemisen esteeksi nousee 165 euroa, joka on vaikkapa apurahalla elävälle jatko-opiskelijalle suuri summa. Ehkä yliopistot ryhtyvät sponsorimaan luvat tällaisissa tapauksissa? Toinen mieleen nouseva riski liittyy metallinetsintäharrastukseen. Tämä harrastus tuottaa kokoelmiin esineitä, joiden maasta kaivamiseen ei valitettavasti vielä kukaan aina lupia kysellä. Näin muodostuu aineistoa, joka on ilmaista tutkia, mutta aineiston löytöpaikkojen tutkiminen on maksullista. Toki metallinetsijöiden kanssa tehdään jatkuvasti yhteistyötä jotta riskit voitaisiin minimoida ja saada hyöty yhteistyöstä, joten ehkäpä tämäkin huoli osoittautuu turhaksi.

Museovirasto ei tietenkään ole uudistukseen syyllinen, se perustuu Opetus- ja kulttuuriministeriön asetukseen (325/2020). Toisaalta saman toimijan museoiden valtionosuusjärjestelmän uudistaminen eli uusi museolaki ja sen myötä vastuumuseoiden nimeäminen toi juuri vuoden 2020 alussa arkeologeille ja muille kulttuuriperintöammattilaisille lisää työpaikkoja, tähän on arkeologien kannalta mahtava uudistus. Lukijoissammekin lienee useita, jotka ovat aloittaneet uudessa arkeologin virassa vuoden alussa. Keskustelua näistä uudistuksista ja niiden positiivisista ja negatiivisista vaikutuksista kannattaa jatkaa, vaikkapa täällä *Muinaistutkijan* sivuilla. Ensimmäisen maksullisen kenttäkauden kokemuksia voi lähettää tuoreeltaan jo lehtemme seuraavaan numeroon elokuun puolivälissä.